

Nuomonė dėl „Komisijos komunikato Tarybai, Europos parlamentui, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl socialinės apsaugos modernizavimo kuriant daugiau ir geresnių darbo vietų - visapusiško požiūrio, siekiant, kad darbas apsimokėtų“

(COM(2003) 842 galutinis)

(2004/C 302/18)

2004 m. sausio 5 d. Komisija, vadovaudamasi Europos Bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, nusprendė paprašyti Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto pateikti nuomonę dėl „Komisijos komunikato Tarybai, Europos parlamentui, Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui dėl socialinės apsaugos modernizavimo kuriant daugiau ir geresnių darbo vietų - visapusiško požiūrio, siekiant, kad darbas apsimokėtų“.

Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius, atsakingas už komiteto darbo šiuo klausimu parengimą, 2004 m. birželio 14 d. priėmė nuomonę. Pranešėjas - p. St Hill.

410-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2004 m. birželio 30 d. – liepos 1 d. (2004 m. liepos 1 d. posėdis), Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, 130 narių balsavus „už“, 13 „prieš“ bei 24 susilaikius, priėmė šią nuomonę.

1. Įžanga

1.1 Ši pavasarį Europos Vadovų Taryba paprašė šio pranešimo ir susitiko aptarti visos socialinės apsaugos politikos teisinių pagrindų tobulinimo, ir socialinių sistemų modernizavimo, siekiant kad jos būtų palankios užimtumui labiau pabrėžiant paskatų veiksmingumą (tai yra šalių narių išmokų sistemas, šeimos ir darbinio gyvenimo suderinamumą, pensijas išėjusiems į pensiją darbuotojams ir subsidijas skurdo ir socialinės atskirties mažinimui) pažangos. Po šio susitikimo sekė Užimtumo darbo grupės⁽¹⁾ 2003 m. lapkričio mėn. galutinė ataskaita Europos Komisijai. Abiejų gairinių įvykių pranešimai pabrėžia Europai iškilusius pagrindinius su užimtumu susijusius iššūkius bei nustatė reformas, kurias reikia įgyvendinti, jei ES nori įgyvendinti Lisabonos strategijoje užsibrėžtus siekinius.

Visi sutaria, kad Europos Sąjunga vėluoja įgyvendinama 2000 m. Lisabonos viršūnių susitikime užsibrėžtą ambicingą tikslą tapti konkurencingusia ir dinamiškiausia žiniomis paremta ekonomika pasaulyje, sugebanti užtikrinti tvarią ekonominę plėtrą ir geresnes darbo vietas bei didesnę socialinę sanglaudą iki 2010 m. Pripažįstama, kad nors Lisabonos siekiai ambicingi, Europa negali sau leisti juos praleisti bei kad Lisabonos siekių įgyvendinimo pagrindinė būtina sąlyga yra šalių narių sutikimas spartinti pastangas.

Esamomis aplinkybėmis visi oficialūs rodikliai teigia, kad didesnio ir geresnio užimtumo sėkmingas kūrimas priklausys nuo keturių pagrindinių reikalavimų:

1. Darbuotojų ir įmonių prisitaikomumo didinimo,
2. Didesnio žmonių skaičiaus įtraukimo ir pritraukimo į darbo rinką,
3. Didesnių ir veiksmingesnių investicijų į žmogiškąjį kapitalą,

⁽¹⁾ „Darbo vietos, darbo vietos, darbo vietos, didesnio užimtumo kūrimas Europoje“. Win Kok vadovaujamos Užimtumo darbo grupės atskaita (2003 m. lapkričio mėn.). Taip pat žr. EESRK nuomonę dėl „Užimtumo paramos priemonių“ OL C 110, 2004 4 30

4. Veiksmingesnio reformų įgyvendinimo užtikrinimo per geresnį valdymą

Kadangi šios daugiausiai su pasiūla susijusios būtinos sąlygos aiškiai patenka į nacionalinių vyriausybių kompetenciją, ši nuomonė pristatys papildomą reikalavimą viešojo ir privataus sektorių tikrai partnerystei, kad į šias svarbias pastangas įtraukus darbdavio atsakomybės sritis darbas apsimokėtų.

1.2 Nesenai atliktų įvertinimų pagrindimas yra papildoma motyvacija užtikrinti, kad paskatos didinti darbo pasiūlą yra veiksmingai subalansuotos su priemonėmis užtikrinti pakankamą socialinę apsaugą visiems, vystant valstybės išlaidų efektyvumą šioje srityje. Ši pusiausvyra yra labai svarbi, jei šalis siekia išvengti senėjančių Europos gyventojų keliamo ilgalaikio galimo pavojaus – perspektyvos, kuri ne tik turi rimtų pasekmių optimalios darbo jėgos išlaikymui, bet ir kelia grėsmę pačių Europos socialinių sistemų gyvybingumui. Dalyvavimo darbo rinkoje didinimas, tarp socialiai nuskriaustų grupių, o ypač motinų, rasinių mažumų, neigalių žmonių ir jaunimo nesaugiamame užimtumė, yra svarbus veiksmingo socialinės apsaugos ir užimtumo plėtos derinio tikslas. Ši nuomonė išskiria šias grupes, nes pilno socialiai nuskriaustų grupių sąrašo pateikimas politikos atžvilgiu mažiau prasmingas, kadangi šios anksčiau nurodytos grupės sunkiai įgali peržengti savo socialinės nuskriausties ribas dėl netikslių politikos tradicijų, kurios ir toliau darbo rinkos atžvilgiu sulygina visas socialinės nuskriausties rūšis.

1.3 Šalių narių dedamas pastangas peržiūrėti socialinės apsaugos sistemas, kad šios taptų užimtumui draugiškesnės, ES lygmenyje skatina sustiprintas ekonominės, užimtumo ir socialinės politikos koordinavimas. ES lygmenyje iki 2010 m. užsibrėžti ambicingi uždaviniai: padidinti bendrą užimtumo lygį iki 70 %, moterų užimtumo lygį iki 60 %, o 55-64 metų amžiaus žmonių – iki 50 %. Šiuos uždavinius remia įvairios gairės ir rekomendacijos, įtrauktos į Plačios ekonomikos politikos gaires ir Užimtumo gaires, o taip pat į Atviro koordinavimo metodo pensijų ir socialinės įtraukties bendrus siekinius.

2. Bendros pastabos

2.1 Svarbu, kad į šią apžvalgą būtų žvelgiama iš vidutinės bei ilgalaikės perspektyvos, nes didesnio žmonių skaičiaus įtraukimas į darbo rinką taip pat susijęs su kaštais tiek bedarbiams ar ekonomiškai neveikliams asmenims, tiek vyriausybėms, vadinasi reformos gali pareikalauti padidėjusių kaštų iki kol galų gale bus sumažinta neužimtumo ar nepakankamo užimtumo našta vyriausybei. Valstybės ir privačios investicijos į žmonių paruošimą žiniomis pagrįstai ekonomikai ir pastovus darbingo amžiaus žmogiško kapitalo panaudojimas, nors tai ilgalaikis vyksmas, iki visiškai brandos galintis trukti iki 20 metų, užtikrina didžiausią šalies darbo rinkai skirtų investicijų grąžą. Investicijų į aukštą kvalifikaciją grąža yra žymiai didesnė, nei investicijų į žemą kvalifikaciją. Tačiau ypač žemesnės kvalifikacijos darbininkams reikia suteikti galimybę tolesniems apmokymams tiek valstybinėse įstaigose, tiek iš darbdavių, tam kad šie darbuotojai galėtų kovoti su besikeičiančiais žinių ekonomika pagrįstais reikalavimais. Ilgalaikių su pasiūla susijusių našumo priemonių poveikis yra žemos kvalifikacijos darbuotojų pasiūlos sumažinimas; neužimtumo sumažinimas (ypač ilgalaikio neužimtumo); darbo jėgos (ypač moterų) dalyvavimo lygio padidėjimas; ir bendro našumo padidėjimas. Tai yra pastovūs rezultatai. Tačiau vien į pasiūlą orientuotos strategijos neužtenka. Būtina didinti darbo jėgos paklausą, t. y. darbo vietų pasiūlos didinimą vykdant aktyvią užimtumą skatinančią ekonomikos ir finansų politiką. Tačiau kai kurios šalys narės, kurios šalys narės, kurios sutelkė dėmesį į žemos kvalifikacijos darbuotojų įtraukimo į darbo rinką greitai gaunamą naudą, tačiau žmogiškojo kapitalo žinių sąskaita, greičiausiai nerai ilgalaikių sprendimų dilemai, kai šio tipo darbuotojams įvairiais jų darbingo gyvenimo etapais bus mokamas žemas atlyginimas arba jokie. Tokiu būdu poveikis gali atsirasti greitai, bet taip pat greitai ir išnykti, nes žemos kvalifikacijos reikalaujantys pragyvenimo šaltiniai nėra tvarūs šiandienos globalinėje ekonomikoje. Todėl kaštų veiksmingumas yra toks pat svarbus slaptazodis, kaip ir kaštų mažinimas šiuo atžvilgiu.

2.2 Nors išmokų ir mokesčių sistemose taikomos tradicinės finansinės paskatos išlieka politikos, užtikrinančios, kad darbas apsimokėtų, pagrindu, kitos paskatos, kaip vaikų priežiūra, prieiga ir specialios nuostatos neįgaliams žmonėms, švietimo bei viešosios sveikatos išteklių vis labiau pripažįstami, kaip atliekantys papildomą vaidmenį. Todėl rekomenduojami išsamūs nacionaliniai požiūriai, apimantys platų užimtumo įgyties ir išlaikymo paskatų spektrą, o ne požiūris, kuris pabrėžia vieną ar kitą metodą. Vėl gi atsižvelgiant į ilgalaikį tvarumą, į šiuos priežiūros ir žmogiškojo kapitalo investicijų klausimus turėtų būti žvelgiama iš gavėjo pozicijos (pvz.: iš dirbančių tėvų vaikų, o ne pačių tėvų pozicijos), nes vėlesniais metais darbo rinkos potekstėje šios teisės ir nuostatos formuoja nekintamus greitėjančios žmogiškojo kapitalo raidos pagrindus. Europos sąjungos struktūriniai fondai turėtų būti įtraukti tam, kad galėtų prisidėti prie esminių ilgalaikių investicijų į žmogiškąjį kapitalą ir socialinę infrastruktūrą.

2.3 Nors nemažai šalių narių kartu su socialiniais partneriais padidino investicijas į aktyvias priemones, padedančias grįžtantiems į ar darantiems pažangą darbo rinkoje per jų igūdžių tobulinimą ir gerinant jų galybes tapti užimtiems, vis dar reikia skirti žymiai daugiau dėmesio paklausą lemiantiems veiksniams, tame tarpe fiskalinių paskatų naudojimui bei darbdavių geriausios praktikos skatinimui, kad padėti ekonomikoje dalyvaujančioms pažeidžiamoms grupėms, tokioms kaip senyvo amžiaus darbuotojai ir neįgalūs darbuotojai. USRP ragina atitinkamas ES valdžios institucijas skatinti ir gerinti paklausą didinančią politiką, kuri teigiamai paveiktų užimtumo lygius ir kokybę, o taip pat ragina įtraukti įmonių socialinės atsakomybės vaidmens pavyzdžius ir perspektyvas siekiant Lisabonos užimtumo siekinių. Tiek darbdaviai, tiek darbuotojai turi būti suinteresuoti, kad „darbas apsimokėtų“. Paklausą didinančiai politikai galiausiai reikia subalansuoto požiūrio, kur „abi pusės laimi“, leidžiančio darbdaviams sutelkti dėmesį į savo pagrindinę verslo veiklą ir kurti darbo vietas, o darbo ieškotojams rasti darbą, kuris būtų geriau apmokamas, nei neužimtumo išmokos ar socialinės pašalpos ir užtikrintų egzistenciją. Komitetas jau pateikė argumentus, kad „Mokesčių ir socialinės apsaugos sistemos šalyse narėse turėtų būti taip sutvarkytos, kad į darbo rinką įėjusiems darbuotojams vertėtų ten pasilikti ir siekti karjeros.... paremtos siūlomų darbo vietų skaičiaus didinimo priemonėmis“⁽¹⁾.

2.4 Valstybės parama darbinio ir šeimos gyvenimo suderinimui siekia padėti šeimoms, kai jos atlieka visuomenės organizaciją ir amžinumą užtikrinančias užduotis. Ypač tai apima paramą šeimoms gimdant, auginant ir lavinant vaikus, o taip pat kai jos rūpinasi priklausomais šeimos nariais, daugelis kurių sergantys, neįgalūs ar senyvo amžiaus. Demografinio senėjimo potekstėje ši politika tampa vis svarbesne, nes tai priemonė pasukti atgal krentantį vaisingumo lygį.

2.5 Tačiau svarbu, kad šeimos išmokų mechanizmai neigiamai nepaveiktų darbo paskatų. Kai kuriose šalyse šeimos pašalpų priklausomiems nariams atskyrimas nuo neužimtumo išmokų sutvirtina finansines paskatas įsidarbinti, ypač motinų bei moterų, besirūpinančių pagyvenusiais giminaičiais, tarpe. Įperkamos vaikų priežiūros nebuvimas dėl kainos ar fizinės prieigos laikomas pagrindine kliūtimi tėvų dalyvavimui, ypač motinų. Tokia pakankama ir prieinama vaikų priežiūros nuostata, skatinanti užimtumą, ypač moterų tarpe, yra labai sveikintina ir remiama. Kai kuriose šalyse narėse gimdymo amžiaus moterys atsisako gimdyti dėl su motinyste susijusių asmeninių finansinių išlaidų, kurios yra per didelės, o dirbančioms motinoms šios išlaidos tampa tam tikru mokesčiu. Nors šie požiūriai iš nacionalinės perspektyvos gali būti trumparegiški, dar klaidingesnė yra ekonomika iš politikos formuotojų pusės, kurie galėtų atlikti daugiau, kad sustabdytų pastovų Europos gimstamumo mažėjimą, ne finansiniais paskatinimais būtų didinamas moterų užimtumo lygis.

⁽¹⁾ Žr. EESRK nuomonę dėl „Užimtumo paramos priemonių“ OL C 110; 2004 4 30 4.1 punktą

2.6 Užimtumo ir geografinis mobilumas yra lemiamas aukštam ekonomikos veiksmingumo lygiui, todėl reikia imtis priemonių užtikrinti, kad pasikeitus darbo ar gyvenimo vietai ES ribose išliktų tos pačios teisės į tiek valstybinių, tiek įmonių senatvės draudimo išmokas. Taip pat svarbu pasirūpinti naujais darbo rinkos dalyviais arba tais, kurie nuo darbo santykių pereina prie savo verslo, užtikrinant jiems pakankamą socialinę apsaugą. Taip pat esama erdvės darbo mobilumo kaip paskutinės priemonės sumažinimui, skatinant vietos ekonomiką per valstybės ir privačias investicijas, kurios maksimizuoja vietos užimtumo rinkas. Atsižvelgiant, kad nors vienas padidėjusio profesinio mobilumo aspektas gali būti konkrečių igūdžių netektis priklausomai nuo vienos ar kito vietos, kita mobilumo pusė yra tai, kad asmenys gali laisvai persikelti ten, kur tikrai reikia jų igūdžių, o dar galimybės išbandyti technologijos pervedimą, kuris prideda jų dabartiniams igūdžiams vertę. Todėl mobilumas negali būti siaurai suprantamas, kaip reiškiantis tik veiksmingesnį reikiamų igūdžių ir gabumų perkėlimą ten, kur jie labiausiai reikalingi.

2.7 Fiziniai ir protiniai trūkumai ženkliai mažina darbo pasiūlą, ypač tarp šešto ir septinto dešimtmečio sulaukusių darbuotojų, kurie yra pagrindiniai Europos strategijos, kad darbas apsimokėtų taikiniai. Kai kuriose šalyse narėse iki penktadalio ar net ketvirtadalio 55-59 ir 60-64 metų amžiaus grupių žmonių gauna invalidumo išmokas ir yra už darbo rinkos ribų. Šis faktas parodo, kad kalbant apie šių dienų darbo santykius yra didelis tiek fizinės, tiek psichinės sveikatos susilpnėjimas. Tam reikia priešintis, kuriant tinkamas darbo ir sveikatos apsaugos prevencines strategijas ir gerinant darbo sąlygas. Žmonės, kurie nėra visiškai nedarbingi, tačiau kurių darbingumas yra sumažėjęs, turi nedaug galimybių rasti jų ribotą darbingumą atitinkančią ir jiems pritaikytą darbo vietą. Todėl norint suteikti galimybę dirbti ir riboto darbingumo žmonėms reikia padidinti darbo vietų pasiūlą šioje srityje. Tačiau daugelis šio užslėpto neužimtumo situacijoje esančių žmonių norėtų užsiimti kokia nors naudinga veikla, jei dar turi pakankamai jėgų. Valstybės narės turi imtis reikiamų priemonių užtikrinti, kad užimtumo ir negalios išmokos nepriverstų neįgalių darbuotojų stoti į bedarbių gretas, bet vietoj to pakeltų įvairių socialinių politikų papildomumą ir neįgalių darbuotojų interesų pusę. Tačiau privalu pripažinti, kad neįgalumas patenka į įgalumo spektrą, o naujas mastymas apibrėžia neįgalumą kaip visuomenės atsaką individui, kuris būtent ir padaro jį neįgaliumi, o ne fizinis ar kitas suvaržymas apsprendžia, ar asmuo tikrai neįgalus. Šiame kontekste komitetas perspėja prieš politikas, kurios netyčia baigiasi nustelbdamos tikrus nedarbingumo lygius. Nors išlikdamas ginančiu ir remiančiu neįgalių žmonių poreikius, glaudesnis bendradarbiavimas ir keitimasis patirtimi invalidumo politikos srityje yra lemiamas visose šalyse. Lemiamas yra ir teigiamų veiksmų, užtikrinančių su užimtumo ir individualios veiklos, kaip dalies fizinio ir

protinio įgalumo spektro, skatinimu susijusių išmokų ir geros praktikos koordinavimo pagrindų poreikis.

2.8 Subrendusių darbuotojų atžvilgiu Stokholmo Europos Vadovų Taryba užsibrėžė ambicingą tikslą pakelti 55-64 metų amžiaus grupės žmonių užimtumo lygį iki 50 % (kuris buvo 40,1 % 2002 m. ir ne daugiau, kaip 25 % 60-64 metų amžiaus grupėje). Barselonos Europos Vadovų Taryba nustatė valstybėms narėms papildomą ambicingą užduotį iki 2010 m taikyti priemones kuriomis padidinamas išėjimo iš darbo rinkos amžiaus vidurkis penkias metais. Šių tikslų pasiekimas bus lemiamas užtikrinant būsimą finansinį socialinės apsaugos tvarumą ir ypač garantuojant pakankamas pajamas busimiems pensininkams. Komitetas šį tikslą laiko sunkiu.

3. Konkrečios pastabos

3.1 Kad darbas apsimokėtų svarbu ne tik konkreti, tikslinė ekonomikos politika, bet ir pats procesas. Viena iš viešojo sektoriaus reformoms pribrendusių sričių yra daugelyje šalių narių esanti galimybė dar nesulaukus pensinio amžiaus išeiti iš darbo. Pavyzdžiui daugelyje šalių narių asmenys, turintys ilgą įmokų mokėjimo stažą, turi teisę gauti pensiją anksčiau, nei pasiekia nustatytą pensinį amžių, nors tai dažnai ir susiję su nemažais finansiniais nuostoliais. Aiškiai tokie darbuotojai galėtų įnešti ekonominį įnašą, ir toks pasirinkimas turėtų būti palengvinamas ypač sukuriant amžių atitinkančias sąlygas darbo rinkoje. Moterims ankstyvas pasitraukimas iš darbo ne visada būna laisvanoriškas, bet dažniai susijęs su moterų darbo vietoje diskriminacija. Tai taip pat įtakoja moterų pensijas; moterų, kurių dauguma bus patyrusios užimtumo karjerų žlugimą dėl motinystės ir vaikų/pagyvenusių priežiūros, profesinės segregacijos ir nesaugias ir mažai apmokamas „moteriškas“ profesijas bei vyrų ir moterų užmokesčio skirtumo, nes visa tai mažins įnašų ir senatvės pensijos sistemas trukmę ir kiekį bei tik pablogins moterų išėjimo į pensiją perspektyvas, anksčiau laiko nutraukiant jų apmokamą užimtumą. Skurdo „sufeminizavimas“ ilgą laiką buvo rūpesčio priežastis ir įsisenėjęs Europai būtinas skubios politikos dėmesys pagerinti moterų ekonominius įgaliojimus gyvenimo cikle. Skaičiuojant pensijos dydį galėtų būti aukščiau vertinamas laikotarpis, skirtas vaikų priežiūrai; tai būtų labai svarbi priemonė, kuri sušvelnintų aktyviai darbo rinkoje dalyvaujančių moterų, kai jos bus pensijoje, patirtus nuostolius.

3.2 Kitas pavyzdys, kur pirmenybė turi būti teikiama tinkamoms administracinėms reformoms, o ne valstybės inertškumui, yra pastangos užtikrinti, kad darbas vienodai apsimokėtų tiek vyrams, tiek moterims. Nors kai kurios naujos valstybės narės perkrautos moterų prieigą prie užimtumo ribojančia politika, tačiau kitos taiko papildomą mokesčių ir socialinę politiką, kuri skatina aukštą darbo jėgos moterų tarpe lygį.

Šie anksčiau itin aukšti užimtumo lygiai mažėjo perėjimo į rinkos ekonomiką metu. Svarbu, kad moterų darbuotojų pasiekimai link pilno užimtumo nebūtų paaukoti belytėse pastangose restruktūrizuoti prisijungiančių šalių ekonomikas. Nacionaliniai politikos formuotojai turėtų būti drąsinami teikti prioritetą tiems darbuotojams, kuriems sunkiausia pasiekti, kad darbas apsimokėtų, o ne toliau elgtis lyg visos neužimtumo ar nepakankamo užimtumo grupės yra vienodai nuskriaustos.

4. „Ypatingos pastabos septynioms (arba keletui iš jų) Komisijos pamokoms“

4.1 EESRK nuomone (pirmoji pamoka), negalima atmesti galimybės naudoti „naujus socialinės apsaugos instrumentus“, nors ir jau esančius instrumentus galima panaudoti geriau. Naujus instrumentus reikia visų pirma išsamiai patikrinti ir patikslinti. Pavyzdžiui, stipriai suskaidytos ir nevienodos pajėgumo sistemos jauniems žmonėms akivaizdžiai neatitinka naujos šio gyvenimo laikotarpio realybės. Kadangi šiai amžiaus grupei nėra tik jai skirtų socialinės apsaugos instrumentų dalis jaunimo jaučiasi priversti skubiai pasirinkti žemos kvalifikacijos išsilavinimą, arba tokį profesinį išsilavinimą, kuris visą gyvenimą gali turėti sunkių pasekmių. Naujų socialinės apsaugos instrumentų trūksta visai darbinei veiklai. Mokymasis, darbas ir „nedarbas“ turi sekti vienas paskui kitą, išvengiant pašalinimo ar skurdo pasekmių, tačiau šis trūkumas stipriai apriboja mobilumą ir lankstumą darbo rinkoje (šeštoji pamoka).

4.2 EESRK mano, kad yra ypatingai svarbu atidžiai stebėti, koks yra daugelio iniciatyvų, kurių ėmėsi valstybės narės „suaktyvinti“ socialines įmokas, poveikis.

4.3 EESRK mano, kad atėjo laikas skatinti (pirmiausiai atsižvelgiant į socialinius partnerius ir bendradarbiavimą su jais) balsuoti už papildytas socialinės apsaugos sistemas, kurios, Komisijos nuomone, taps svarbiu socialinės apsaugos elementu (septintoji pamoka).

4.5. Išvados ir rekomendacijos

4.5.1 Komitetas ragina vykdyti Europos šalių narių pastangų, kad darbas apsimokėtų, konvergenciją, užimtumą paverčiant tikrai ekonomiškai patrauklia parinktimi vietoje neužimtumo ar socialinių išmokų, nusitaikant į daugybę kliūčių apmokamam darbui. Šalies vidaus politikoje būtina pripažinti ir vengti nuolaidų skatinimo, ypač mažai apmokamų ir nekvalifikuotų

darbuotojų galimybės ištrūkti iš skurdo per deklaruotą teisėtą darbą atžvilgiu. Taigi pagrindinė problema, su kuria susiduria šalys narės, siekdamos, kad darbas apsimokėtų, yra nustatyti bendrą ir protingą nenuolatinės užimtumo paramos lygį, kuris palaikytų žmonių paskatas prisirišti prie darbo rinkos. Komitetas pažymi skirtumą tarp indėlio į greitų rezultatų siekiančią politiką, kuri suteikia trumpalaikes, tačiau baigtines išmokas žemos kvalifikacijos darbuotojams, ir ilgalaikių investicijų į žmogišką kapitalą, kuris yra lemiamas, siekiant, kad darbas apsimokėtų, ypač patiems pažeidžiamiausiems, per tvarų ilgą laiko tarpą.

4.5.2 Komitetas pabrėžia nuosavų įmonių ir darbdavių indėlio į Europos užimtumo siekinių įgyvendinimą svarią apimtį. Turėtų būti dedamos pastangos nustatyti įmanomą paklausos politiką, kuria siekiama pakeisti darbdavio elgesį taip, kad būtų skatinamas Lisabonos geresnės kokybės bei tvaraus užimtumo siekinių įgyvendinimas visoje Europoje. Komisija turėtų pateikti ir išplatinti įrodymus bei patirtį, kur gera įmonių praktika pagerino darbo vietų kiekį ir kokybę, o taip pat ieškoti būdų, kaip pakartoti šią sėkmę.

4.5.3 Kartu su parama už gerą praktiką turėtų būti numatytos ir sankcijos už netinkamą darbdavio elgesį, ypač dėl diskriminavimo lyties, rasės, lytinės orientacijos, religijos ar amžiaus pagrindu, kad būtų remiama inovacija, didesnė darbo pasiūla ir ilgesnis darbinis gyvenimas Europos šalių ekonomikoje. Užimtumo diskriminacija verčia gabius žmones trauktis į pogrindį arba neformalų sektorių, kur našumas žemas, paskatos lavintis ir investuoti silpnos, o socialinė apsauga neegzistuoja. Toks neracionalus ekonominis elgesys net tik atima iš Europos konkurencingumą, bet ir iš nacionalinių ekonomikų atima reikalingas mokesčines įplaukas.

4.5.4 Todėl šalyse narėse reikia taikyti įvairius instrumentus ir išmokų sistemas, kurios būtų paremtos stipriu nacionaliniu koordinavimu, užtikrinančiu darbo pasiūlos ir paklausos instrumentų pusiausvyrą. Išmokų ar mokesčių lygių kombinuotas poveikis namų ūkiams turi būti atsargiai subalansuotas ir numatytas, ypač atkreipiant dėmesį į pastatas, kurias šios struktūros sukuria vargingiems namų ūkiams. Kitos priemonės, kaip vaikų priežiūros užtikrinimas, lankstus darbo laikas, darbo vietos saugumas, darbo vietos mobilumas ir lavinimosi galimybės yra būtinos visapusiškiems politikos pagrindams, kad darbas apsimokėtų.

Briuselis, 2004 m. liepos 1 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Roger BRIESCH